

Zorgen vrouwenrechtenorganisaties over vrouwenfonds FemFocus

Den Haag, 13 januari 2026

Geachte mevrouw Grotenhuis, beste Pascale,

Op 7 oktober 2025 publiceerde het ministerie van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp FemFocus 2026-2030. Met dit instrument als onderdeel van het beleidskader 'Focus', stelt het kabinet bijna 210 miljoen euro voor vijf jaar ter beschikking voor het bevorderen van vrouwelijk ondernemerschap (*Encouraging Women Entrepreneurship*), tegengaan van geweld tegen vrouwen en de bescherming en steun van vrouwelijke mensenrechtenverdedigers (*Combating violence against women and supporting women human rights defenders*) en het versterken van de rol van vrouwen in vredes- en veiligheidsprocessen (*Strengthening the role of women in peace and security processes*).

Op 7 januari 2026 is de tender gesloten voor organisaties om een voorstel in te dienen voor dit instrument. Inmiddels weten wij dat een alarmerend deel van de organisaties met relevante expertise en trackrecord heeft besloten om géén voorstel in te dienen. Zij ervoeren te veel technische en inhoudelijke obstakels. Obstakels die opvallend genoeg botsen met de kernprincipes waarop FemFocus gestoeld zou zijn: lokaal eigenaarschap en lokaal geleide ontwikkeling, vraag gestuurde capaciteitsversterking, gendergelijkheid, conflict sensitief en vanuit een *do no harm* principe, en versimpelde Monitoring, Evaluatie en Leren.

Ruim 1.1 miljard vrouwen en meisjes wereldwijd hebben te maken met genderongelijkheid. Terwijl belangrijke donorlanden als de VS, Zweden, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk fors snijden in geld voor vrouwenrechten en gendergelijkheid, groeit het aantal regimes dat vrouwenrechten actief afbreekt. Alleen al in Europa ging bijna 1.18 miljard euro naar anti-gender organisaties en groepen. Terwijl: al vóór de bezuinigingen ging maar 4 procent van al het geld voor ontwikkelingssamenwerking wereldwijd naar projecten met vrouwenrechten en gelijke kansen als hoofddoel. Maar 0.4 procent van alle ODA financiering ging naar vrouwenrechtenorganisaties. Instrumenten als FemFocus zijn dan ook van levensbelang in tijden van wereldwijde achteruitgang op vrouwenrechten en gendergelijkheid.

Als Platform van Nederlandse organisaties en onderdeel van de wereldwijde beweging die werkt aan internationale vrouwenrechten en gendergelijkheid, delen wij graag een aantal van de ervaren obstakels met jullie.

1. Onoverkomelijke combinatie van drempelcriteria voor vrouwenorganisaties

Het ministerie was bij voornemens een drempelcriterium op te werpen van 50% aan eigen middelen om in aanmerking te kunnen komen voor financiering binnen Focus. Dat stuitte op bezwaar in de Tweede Kamer en is in FemFocus omgevormd naar een maximaal aan te vragen subsidiebedrag, gemaximeerd op basis van het bedrag dat organisaties de afgelopen drie jaar aan niet-BZ inkomsten hadden. Daarnaast blijft een drempelcriterium van 25% aan eigen middelen bestaan.

Met bovengenoemde aanpassing leek tegemoet te zijn gekomen aan de wens van de Kamer om het meer Nederlandse organisaties met opgebouwde strategische kennis, expertise en ervaring mogelijk te maken een projectvoorstel in te dienen (Kamerbrief dd. 19/9/2025). Bij publicatie van FemFocus bleek echter nóg een drempelcriterium te bestaan: een minimum aan te vragen bedrag,

variërend van 38.180.115 euro bij het *Combating violence against women and supporting women human rights defenders* fonds tot 13.380.040 euro bij het *Strengthening the role of women in peace and security processes* fonds. Een organisatie die wil indienen op *Strengthening the role of women in peace and security processes* moet dus tenminste 2.676.008 euro (13.380.040 euro/5 jaar) aan eigen middelen per jaar hebben. Dit bedrag mag niet minder zijn dan 25% van de totale omzet. Daarmee is het indienen van een projectvoorstel alsnóg voor alleen een selectie van grote ontwikkelings-samenwerkingsorganisaties mogelijk.

2. Uitsluiting kleine Zuidelijke maatschappelijke organisaties ondanks wens Tweede Kamer

Bij de ontwikkeling van FemFocus gaf de Tweede Kamer het kabinet mee dat kleine Zuidelijke maatschappelijke organisaties toegang moeten hebben tot dit fonds. Vanuit lokaal eigenaarschap een logische gedachte. Om deze reden is binnen FemFocus het maximaal aan te vragen bedrag en het 25% drempelcriterium niet verplicht gesteld voor kleine Zuidelijke organisaties (tot 500.000 euro salariskosten) die een aanvraag willen indienen. Het andere drempelcriterium blijft wél verplicht voor kleine Zuidelijke organisaties: het minimaal aan te vragen bedrag. Dit bedrag omzetten voor een organisatie met maximaal 500.000 euro aan salariskosten is onrealistisch. Daarmee is FemFocus alsnog ontoegankelijk gebleken voor veel kleine en ook middelgrote Zuidelijke (vrouwen)organisaties.

3. Uitsluiting relevante trackrecord (con)federaties

De kracht van internationale (con)federaties van niet-gouvernementele organisaties is dat gebruik kan worden gemaakt van een grote variëteit aan expertise, kennis over de lokale context en lokale infrastructuur. Zo wordt in veel (con)federaties genderexpertise tussen leden uitgewisseld en internationaal geborgd. Juist bij grote bezuinigingen of een verschuiving in focus is dit van belang. Zoals in Nederland, waar van (I)NGOs nu wordt gevraagd fondsen te beheren en diensten te verlenen. In plaats van lokale organisaties te ondersteunen bij pleitbezorging en belangenbehartiging, zoals het decennium ervoor.

Binnen FemFocus mag geen gebruik worden gemaakt van de trackrecord van een lid van de internationale (con)federatie. Het wordt organisaties daarmee onmogelijk gemaakt financieel gezonde keuzes te maken en tegelijk relevante expertise en infrastructuur te borgen.

4. Top-down in plaats van lokaal gestuurd en lokaal geleid

Naast bovengenoemde technische obstakels, ervoer een aanzienlijk aantal organisaties met kennis, expertise en ervaring op de genoemde thema's inhoudelijke obstakels om in te dienen.

FemFocus beoogt een versimpeld financieringsmodel op te zetten met slechts twee lagen: een Nederlandse, internationale, of regionale support partner die als intermediair in-country partners selecteert, financiert en versterkt om (dienstverlenende) activiteiten te ontwikkelen en te implementeren. Naar eigen zeggen om bij te dragen aan lokaal eigenaarschap. Daarvan lijkt echter weinig sprake. Hoewel de support partner na goedkeuring van de beschikking wordt gevraagd in *co-creatie* met potentiële in-country partners het programma uit te werken, besluit de support partner al vooraf over focusland(en), doelen, type activiteiten en interventies. Pas in de inceptiefase worden in-country partners geselecteerd, door de support partner.

De besluitvorming ligt hiermee dus niet bij lokale, vrouwgeleide, organisaties, maar bij de support partner. Ook financiële ondersteuning van informele vrouwengroepen door in-country partners – een effectieve methode om gemarginaliseerde vrouwen te bereiken – is door de focus op slechts twee financieringslagen, uitgesloten. Lokale, regionale, Nederlandse en internationale organisaties waarschuwen dat FemFocus daarmee teruggrijpt op oude vormen van gecentraliseerde

ontwikkelingshulp: Nederlandse, internationale of regionale maatschappelijke organisaties als fondsmanager en lokale organisaties als uitvoerder van Nederlands beleid. Organisaties vragen zich af waarom succesvolle financieringsmodellen als *Leading from the South*, waarbij vrouwgeleide regionale fondsen investeren in ecosystemen waarin lokale vrouwenorganisaties en informele netwerken hun werk kunnen doen, niet in FemFocus zijn geïntegreerd.

Diverse organisaties besloten niet in te dienen omdat de besluitvorming niet bij lokale, vrouwgeleide organisaties ligt, en daarbij wat hen betreft geen sprake is van daadwerkelijke lokalisering. Organisaties waarschuwen bovendien dat deze top-down benadering ook geldt voor de *agenda setting en accountability*: doordat pleitbezorging in Nederland expliciet is uitgesloten van financiering, creëert FemFocus een praktijk die haaks staat op internationale standaarden voor participatie en inclusieve beleidsvorming. Lokale organisaties worden verantwoordelijk gemaakt voor uitvoering, maar worden structureel uitgesloten van invloed op dat beleid. Dat roept serieuze vragen op over transparantie, verantwoording en democratische legitimiteit.

5. Focus op dienstverlening in plaats van systeemverandering sluit onvoldoende aan bij noodzaak en realiteit

Een ander gedeeld inhoudelijk obstakel genoemd door organisaties, is dat FemFocus onvoldoende ruimte biedt voor de agenda van vrouwenrechtenorganisaties en voor nodige systeemverandering.

De financiering van dienstverlening, ofwel trainingen of hulpverlening aan vrouwen en meisjes, is een belangrijk doel van FemFocus. Minimaal 30% van de totale financiering van activiteiten van in-country partners moet hieraan worden gewijd. Terwijl veel vrouwenorganisaties en -netwerken die vrouwelijk ondernemerschap bevorderen, vrouwelijke mensenrechtenverdedigers beschermen en de rol van vrouwen in vredes- en veiligheidsprocessen versterken, werken aan noodzakelijke systeemverandering. Zij doen aan belangenbehartiging, het beïnvloeden van beleid en houden bedrijven en overheden verantwoordelijk, inclusief de Nederlandse overheid, op het naleven van mensenrechtenstandaarden en op internationale verdragen en resoluties. Waaronder het VN-Vrouwenverdrag, de Istanboel Conventie en VN Veiligheidsraad Resolutie 1325. Voor veel lokale vrouwenrechtenorganisaties, vredesactivisten of netwerken van vrouwelijk ondernemers, leidt dienstverlening niet tot de noodzakelijke verbetering van hun realiteit.

Nederlandse organisaties en internationale vrouwenfondsen met opgebouwde expertise en trackrecord op deze thema's, hebben een belangrijke complementaire rol in het werken aan systeemverandering. Door internationale, regionale en soms nationale pleitbezorging en belangenbehartiging (deels) op zich te nemen, absorberen zij waar nodig politieke- en veiligheidsrisico's van lokale activisten. Zij financieren mobilisatie en *grassroots movements*, steunen belangenbehartiging en investeren in beschermingsmechanismen voor vrouwen die hun nek uitsteken. Binnen FemFocus is de rol van support partner echter veel beperkter, en vormen van pleitbezorging – zoals in Nederland – expliciet uitgesloten. In combinatie met de focus van FemFocus op dienstverlening, weerhield dit een aanzienlijk aantal ervaren vrouwenfondsen en lokale vrouwenorganisaties ervan om in te dienen.

6. Onvoldoende ruimte voor transnationale uitwisseling en samenwerking

Nog een ander inhoudelijk – deels technisch - obstakel voor indiening, bleek het gebrek aan ruimte binnen FemFocus om te investeren in (transnationale) samenwerking.

Tot en met 2025 financierde Nederland strategische samenwerking tussen lokale, regionale en internationale vrouwenrechtenorganisaties in diverse verbanden. Met regelmaat wisselden zij met elkaar en met de Nederlandse overheid (ministeries en parlement) kennis uit over de bevordering van vrouwelijk ondernemerschap, de bescherming en steun van vrouwelijke

mensenrechtenverdedigers en het versterken van de rol van vrouwen in vredes- en veiligheidsprocessen. Onderlinge transnationale uitwisseling en strategische samenwerking is cruciaal om overeind te blijven in de huidige geopolitieke en internationale marktdynamiek, de groeiende internationale anti-genderbeweging, en regionale conflicten. Wat in de MENA-regio gebeurt, heeft effect op Europa, en de invloed van autocraten als Trump en Poetin is evengoed voelbaar in de Sahel.

Binnen FemFocus wordt volgens organisaties onvoldoende voorzien in het faciliteren van strategische samenwerking tussen support partners en in-country partners in de diverse regio's. Subsidiabele activiteiten beperken zich tot samenwerking binnen een land en missen daarmee de noodzakelijke regionale aanpak. Ook tussen in-country partners - degenen die aldus FemFocus in de lead zouden moeten zijn - en de Nederlandse overheid lijkt geen ruimte voor uitwisseling: het ministerie van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp verhoudt zich exclusief tot de support partner.

7. Onvoldoende ruimte voor innovatie en onvoldoende aansluiting bij 'business ecosysteem-benadering'

Hoewel FemFocus inzet op vrouwelijk ondernemerschap, sluit de gekozen financieringsopzet volgens organisaties onvoldoende aan bij een 'business-ecosysteembenadering'. De focus ligt vooral op Nederlandse, internationale en regionale fondsmanagers. Het bredere lokale ecosysteem rond ondernemerschap, waaronder (informele) netwerken van ondernemers, business support organisaties, incubators en accelerators, financiële instellingen en marktactoren, en de rol van lokale overheden worden hiermee nauwelijks structureel versterkt. Juist deze ecosystemen bepalen of vrouwelijke ondernemers kunnen groeien, innoveren en opschalen.

In veel contexten floreren vrouwelijke ondernemers binnen zelforganiserende netwerken en platforms die kennisdeling, gezamenlijke markttoegang, risicospreiding en collectieve belangenbehartiging mogelijk maken. Expert organisaties waarschuwen dat FemFocus weinig ruimte biedt om in deze ecosystemenfuncties te investeren, omdat de financiering primair is ingericht op formele (NGO)structuren met hoge absorptiecapaciteit en voor het ministerie minder risico. Daardoor blijft de ondersteuning beperkt tot het financieren van activiteiten, in plaats van het *derisken* en *opschalen* van veelbelovende, *female-centred* businessmodellen via versterkte markten en publieke systemen. Een innovatieve aanpak die met gerichte investeringen het lokale business-ecosysteem versterkt, ontbreekt grotendeels. Hierdoor blijft het potentieel voor duurzame markt- en systeemverandering onderbenut.

8. Voorziet niet in veranderende contexten in een onvoorspelbare wereld

Ten slotte is een vaker gedeeld inhoudelijk obstakel die organisaties deed twifelen over indiening, dat FemFocus niet voorziet in (snel) veranderende contexten. Het *Women, Peace & Security fund* dat tot eind 2025 liep, voorzag in programma's waarbij consortia in overleg met het ministerie bij uitbrekend conflict de focus konden verleggen en zelfs (tijdelijk) over de grens konden werken. FemFocus is slechts beperkt en daarmee ineffectief toegerust op werken in conflict landen. Dit is niet alleen het gevolg van het uitsluiten van dialoog met de Nederlandse overheid, waardoor er geen direct kanaal is met de mensen dicht op het vuur, buiten de hoofdsteden en afgeschermd compounds. Het is ook het gevolg van de landenspecifieke focus, en omdat niet wordt voorzien in het werken op de nexus ontwikkelingssamenwerking, vredesopbouw en humanitaire hulp. Uit ervaring weten organisaties dat dit altijd de lokale behoefte is.

Tot slot

Het is volkomen logisch dat, zoals bij ieder fonds, het aantal te financieren organisaties bij FemFocus beperkt is. Wij gaan ervanuit dat daarvoor voldoende en gedegen voorstellen zijn gedaan. Maar het baart ons zorgen dat een aanzienlijk deel van de vrouwenrechtenorganisaties met opgebouwde strategische kennis, expertise en ervaring op de beoogde thema's al vooraf heeft (moeten) besluiten geen voorstel in te dienen. Ook als organisaties wel hebben ingediend, zien wij een groot risico tot afbreuk van de kennis en infrastructuur die nodig is voor feministisch activisme en toegang tot lokale en (inter)nationale besluitvorming.

Het gros aan organisaties dat werkt aan vrouwenrechten en gendergelijkheid heeft vandaag de dag niet de luxe om te kiezen tussen fondsen, of om met eigen middelen voort te gaan. Zij worden gedwongen nu te kiezen. Ofwel kiezen deze organisaties ervoor niet in te dienen, en krimpen zij in of heffen zij zich in het uiterste geval op. Ofwel moeten zij zich omvormen tot fondsbeheerder, of voor een aanzienlijk deel tot dienstverlenende uitvoerende organisatie. De effecten zijn nu al zichtbaar: tal van gender- en andere experts binnen het maatschappelijk middenveld zijn inmiddels ontslagen.

In de huidige geopolitieke context zijn gendergelijkheid en inclusie de speelbal geworden van autocratische regimes en ultraconservatieve groepen. Dit vraagt om duurzame en adequate investering in technische en inhoudelijke kennis, én in de ecosystemen die bijdragen aan wereldwijde gendergelijkheid en respect voor vrouwenrechten. De voorgenoemde obstakels roepen de vraag op of FemFocus hieraan voldoende ruimte geeft. Graag gaan wij hierover met jullie in gesprek.

Hartelijke groet,

Anne-Floor Dekker
Directeur-bestuurder
WO=MEN Dutch Gender Platform

About WO=MEN Dutch Gender Platform WO=MEN is the Dutch network of women's rights, diaspora and development cooperation organisations, entrepreneurs, academics and activists who work for gender equality and women's rights worldwide. WO=MEN is the largest EU network with this focus. Read more here: www.wo-men.nl